

Preek ds. J. Linandi, GKIN regio Amstelveen (tevens OLE), 9 juni 2024

“Tyatira: trouw en standvastig blijven te midden van allerlei dilemma’s/ Tiatira: tetap setia dan teguh di tengah segala macam dilema”

Openbaring 2:18-29

Geliefde gemeente. Wie kent dit gebouw in Amsterdam?

Dit gebouw heet de Waag, een 15^e eeuwse gebouw op de Nieuwmarkt in het centrum van Amsterdam. Het is dichtbij Chinatown, waar u lekker kunt eten bij enkele beroemde Chinese restaurants. De Waag was oorspronkelijk een stadspoort. Het gebouw heeft een reeks andere functies gehad, waaronder die van gildehuis. In de middeleeuwen vormden mensen die hetzelfde beroep uitoefenden samen een gilde. Wij kunnen dat vergelijken met een vakbond. Zo’n gilde was een machtige organisatie. In de 17^e eeuw werden in de bovenverdiepingen van de Waag enige gilden gehuisvest, namelijk die van de smeden, schilders, metselaars en chirurgijns.

In Tyatira had je in feite hetzelfde systeem: ook daar waren gilden. En als jij een bepaald beroep wilde uitoefenen, bijvoorbeeld als bakker of als wever, dan moest je lid zijn van dat gilde. Vooral die wevers hadden een heel belangrijk gilde, evenals de purperversers. Purper was een zeer dure stof, die alleen gedragen mocht worden door belangrijke mensen. Tyatira stond bekend om zijn textiel, en met name om zijn purper. De eerste christen in Europa, een vrouw genaamd Lydia, is afkomstig uit Tyatira en handelt in purperstoffen (Handelingen 16:14).

Die gilden in Tyatira hadden niet alleen hun eigen organisatie, maar ook hun eigen afgod. In elk gilde werd een bepaalde god vereerd. In de

Jemaat yang terkasih. Siapa yang tahu gedung di Amsterdam ini?

Gedung dari abad 15 ini bernama ‘de Waag’ (pusat penimbangan barang). Lokasinya di Nieuwmarkt di pusat Amsterdam, dekat *China town* di mana anda dapat makan enak di beberapa restaurant China terkenal. ‘De Waag’ awalnya adalah gerbang kota, namun kemudian mempunyai fungsi yang berganti-ganti, termasuk bangunan persatuan tukang (kejuruan). Di abad pertengahan, orang-orang dengan profesi yang sama membentuk semacam serikat pekerja yang juga memiliki bangunan kebanggaan. Serikat pekerja itu organisasi yang kuat. Di abad 17, di lantai atas ‘de Waag’ ada beberapa tempat untuk serikat pekerja, seperti pandai besi, pelukis, tukang batu, dan ahli bedah.

Kota Tiatira juga memiliki sistem yang sama: ada banyak serikat pekerja. Kalau anda ingin menjalankan profesi tertentu misalnya sebagai penjual roti atau penenun, maka anda harus menjadi anggota Serikat Pekerja. Untuk para penenun kain ungu ada Serikat Pekerja yang sangat menentukan, karena kain ungu hanya boleh dipakai oleh orang-orang penting waktu itu. Tiatira terkenal khususnya sebagai pusat kain ungu. Orang Kristen pertama di Eropa, seorang perempuan bernama Lidia juga berasal dari Tiatira dan berdagang kain ungu (Kisah Rasul 16:14).

Serikat-serikat pekerja di Tiatira bukan hanya mempunyai organisasi sendiri, tetapi juga dewa tersendiri. Tiap serikat pekerja menyembah

gilden in Tyatira werden verschillende afgoden aanbeden, en dat ging gepaard met grote feesten. Tijdens die feesten werden er offers gebracht aan de beschermgod, en daarbij hoorden ook losbandige seksfeesten. Dat was de situatie daar in Tyatira. Tegenwoordig heet deze stad Akhisar, in Turkije.

De zeven gemeenten die een brief krijgen in het boek Openbaring bevinden zich in verschillende contexten. Te midden van de verwachting van de wederkomst van Jezus, ervaren ze verschillende uitdagingen. Filadelfia en Smyrna horen bij 'christenen in vervolging'. Efeze, Pergamum en Tyatira horen bij 'christenen in tweestrijd'. Laodicea en Sardis horen bij 'christenen in welvaart'.

De gemeente in Tyatira ervaart dus tweestrijd. Hoe gingen de eerste christenen om met dat hele gildensysteem? Want u voelt natuurlijk wel aan: dat was een groot probleem! Stel, je bent christen geworden, als wever of als bakker, en je wilt niet meer meedoen met die afgodenoffers en de ontucht. Wat moet je dan doen? Moet je je terugtrekken uit dat gilde? Dat betekent automatisch dat je je werk niet meer kunt doen. Of moet je toch lid blijven? Maar wat doe je dan met die afgodenoffers en die feesten? Dat zijn enorme dilemma's!

dewanya. Jadi berhala-berhala itu disembah di serikat-serikat pekerja diiringi pesta pora. Di pesta pora itu dilakukan pemberian korban makanan kepada berhala dan juga pesta seks liar. Itulah situasi di Tiatira. Sekarang ini nama kota itu adalah Akhisar yang berada di Turki.

Tujuh jemaat yang menerima surat di kitab Wahyu berada dalam konteks yang berbeda. Di tengah penantian kedatangan Yesus yang kedua kalinya, mereka mengalami berbagai tantangan. Filadelfia dan Smirna adalah 'umat Kristen yang dianiaya'. Efesus, Pergamus, dan Tiatira adalah 'umat Kristen yang mendua (bimbang)'. Laodikia dan Sardis adalah 'umat Kristen yang terlena dengan kemakmuran'.

Jadi jemaat di Tiatira mengalami kebimbangan. Bagaimana orang-orang Kristen mula-mula menghadapi sistem serikat pekerja itu? Karena tentu saja kita lihat ada masalah besar di sini. Misalnya anda menjadi orang Kristen dan sebagai penun atau pembuat roti anda tidak ingin lagi berpartisipasi dalam persembahan berhala dan percabulan tersebut, apa yang harus anda lakukan? Haruskah anda mundur dari serikat pekerja? Otomatis akibatnya anda tidak bisa melakukan pekerjaan anda lagi. Atau tetap menjadi anggota? Namun bagaimana dengan persembahan berhala dan pesta percabulan itu? Sungguh dilema yang besar!

In Tyatira is er een vrouw, Izebel, die de christenen probeert te verleiden tot deelname aan de heidense offerfeesten. Zij profeteert dat alles geoorloofd is. Met vrome woorden zegt zij dat door de genade van Jezus Christus de zonde geen macht meer heeft over de gelovigen en dat de gelovigen daardoor gewoon kunnen blijven zondigen.

Wellicht heeft dit te maken met de leer van de gnostiek, een gevaarlijke dwaalleer van de eerste twee eeuwen van de christelijke kerk. Deze valse leer beweert dat deelname aan de feesten met het vlees dat aan afgoden werd geofferd en de seksuele immoraliteit, niets meer was dan een “vleselijke” deelname die “de geest” niet verontreinigde en iemands trouw aan Christus niet veranderde.

Over de gemeente in Tyatira zelf is de Here Jezus erg positief. Vers 19: *‘Ik weet wat u doet, hoe liefdevol, trouw, hulpvaardig en standvastig u bent; u doet nu zelfs meer dan vroeger.’* Je zou zeggen: ‘Dit is de ideale gemeente! Het zijn harde werkers, maar er is ook de liefdevolle aanbidding van God. Het is een dienende gemeente, het is een gemeente vol geloof, en de gemeente groeit in geloof en in bediening.’ Je zou denken: ‘Wat wil je nog meer?’ Maar het punt is, dat de gemeente Izebel haar gang laat gaan, met haar volgelingen.

Op een dag liep een boer een Chinees restaurant binnen en vroeg of het restaurant duizenden kikkerbiljetjes kon gebruiken. De restauranteigenaar was erg enthousiast, want de

Di Tiatira ada seorang perempuan bernama Izebel yang mencoba menggoda orang Kristen untuk ikut serta dalam perayaan korban kafir tersebut. Ia bernubuat bahwa semua diperbolehkan. Dengan kata-kata saleh dia mengatakan bahwa melalui kasih karunia Yesus, dosa tidak lagi berkuasa atas orang percaya dan karena itu orang percaya tidak masalah untuk terus berbuat dosa.

Mungkin ini berkaitan dengan ajaran Gnostik, ajaran sesat yang marak dalam dua abad pertama kekristenan. Ajaran sesat ini mengklaim bahwa partisipasi dalam persembahan berhala dan percabulan tidak lebih dari sekedar partisipasi ‘jasmani’ yang tidak menajiskan ‘roh’ atau mengubah kesetiaan kepada Kristus.

Tentang jemaat di Tiatira sendiri, Tuhan Yesus sangat positif. Ayat 19: *‘Aku tahu segala pekerjaanmu: baik kasihmu maupun imanmu, baik pelayananmu maupun ketekunanmu. Aku tahu, bahwa pekerjaanmu yang terakhir lebih banyak dari pada yang pertama.’* Mungkin banyak yang berkata: ‘Ini jemaat yang ideal! Rajin bekerja dan sungguh beribadah kepada Allah dengan penuh kasih. Jemaat yang penuh iman dan mau melayani. Jemaat yang tumbuh dalam iman dan pelayanan.’ Apalagi yang kurang? Namun masalahnya adalah jemaat Tiatira membiarkan Izebel dan pengikut-pengikutnya.

Suatu hari seorang petani masuk ke restoran China dan bertanya apakah restoran itu perlu ribuan kodok untuk menunya? Pemilik restoran sangat antusias, karena stoknya hampir habis. Dia

voorraad was bijna op. Hij vroeg de boer waar hij er zoveel kon krijgen. De boer zei: 'Mijn vijver stroomt over van kikkers. Hun gekwaak maakt me gek en ik zou er graag vanaf willen.' De restauranteigenaar zei tegen de boer dat hij hem er zoveel moest brengen als hij kon. Een week later kwam de boer terug met een verlegen blik op zijn gezicht. Hij hield twee magere kikkers omhoog en zei: 'Ik had het mis over duizenden kikkerbilletjes. Deze twee kikkers maakten al het lawaai. Ik had nooit gedacht dat twee kikkers zoveel lawaai konden maken.' Slechts één persoon corrupteerde de hele kerk in Tyatira - maar één is alles wat nodig is.

De gemeente in Tyatira is een lieve gemeente, en juist daarom zijn ze ook heel tolerant. En de Here Jezus zegt: 'Jullie zijn té tolerant! Wat deze vrouw zegt, en wat haar volgelingen beweren, is gevaarlijk! Meedoen met afgodenoffers en hoererij mag niemand goedpraten! Op geen enkele manier! Ook al klinkt het prachtig, als theologie van de genade!' Niet voor niets wordt deze vrouw door de Here Jezus 'Izebel' genoemd. Want deze vrouw lijkt sprekend op koningin Izebel, de vrouw van koning Achab in het Oude Testament, die Israël verleidt tot het aanbidden van Baäl (I Koningen 16:29-33).

Deze vrouw, Izebel, doet zich in Tyatira voor als profetes. Profetie komt overal in de Bijbel voor, in het Oude en in het Nieuwe Testament. God spreekt tot sommige mensen op een heel bijzondere manier, en dat mogen we niet minachten. Paulus schrijft in I Tessalonicenzen 5:19-21 '*Doof de Geest niet uit en heb geen minachting voor profetieën. Onderzoek alles, behoud het goede ...*'

Deze profetes, Izebel, toetst helemaal niets aan de Bijbel. Zij misleidt en manipuleert. En dit gebeurt door de eeuwen heen, altijd weer. Mensen die zeggen een profetie te hebben gekregen en daardoor manipuleren en misleiden. Want ja, je kunt je altijd wel beroepen op een rechtstreekse openbaring van God. Houdt u het goed vast: zo'n boodschap van God mag je nooit geringschatten, maar je moet het wel altijd toetsen.

Wat Izebel beweert, staat haaks op Gods Woord in I Tessalonicenzen 4:3 en 7 '*Het is de wil van God dat u een heilig leven leidt: dat u zich*

bertanya di mana petani itu bisa dapat kodok sebanyak itu. Petani itu berkata: 'kolam saya penuh dengan kodok. Suara berisik mereka membuat saya hampir gila karena itu saya mau menyingkirkan mereka.' Pemilik restoran menyuruh petani itu membawa kodok sebanyak yang bisa dia bawa. Seminggu kemudian petani itu kembali dengan wajah yang malu. Dia mengangkat dua ekor kodok kurus dan berkata: 'Saya salah tentang ribuan kodok. Ternyata kodoknya cuma dua. Saya tidak sangka kalau dua kodok bisa membuat keributan sebanyak itu.' Ini sama seperti jemaat di Tiatira. Satu orang sudah cukup untuk merusak mereka.

Jemaat di Tiatira adalah jemaat yang baik dan karena itu mereka sangat toleran. Tuhan Yesus berkata: 'Kalian terlalu toleran! Apa kalian tidak lihat betapa bahayanya yang dikatakan wanita ini dan para pengikutnya? Ikut persembahan berhala dan percabulan tidak dapat dibenarkan apapun alasannya! Walaupun dikemas dengan bungkus 'Teologi anugerah!' Bukan tanpa alasan wanita itu disebut Izebel oleh Tuhan Yesus. Apa yang ia lakukan sama seperti ratu Izebel, istri raja Ahab di Perjanjian Lama yang merayu Israel untuk menyembah berhala (I Raja-raja 16:29-33).

Di Tiatira, Izebel menyebut dirinya nabiah. Nubuat muncul di mana-mana di dalam Alkitab, baik Perjanjian Lama maupun Perjanjian Baru. Allah menyampaikan pesanNya secara khusus kepada dan melalui orang tertentu. Ini tidak boleh kita anggap remeh. Paulus menulis di I Tesalonika 5:19-21 '*Janganlah padamkan Roh, dan janganlah anggap rendah nubuat-nubuat. Ujilah segala sesuatu dan peganglah yang baik...*'

Nabiah Izebel ini tidak menguji dirinya berdasarkan Alkitab. Ia menipu dan memanipulasi. Ini terjadi terus menerus di sepanjang zaman. Orang-orang yang mengatakan mendapat nubuat dan dengan itu menyebarkan ajaran sesat. Apalagi mengatakan mendapat wahyu langsung dari Allah. Peganglah dengan baik: pesan Tuhan tidak boleh kita remehkan, tetapi harus selalu kita uji.

Pernyataan Izebel bertentangan dengan Firman Tuhan dalam I Tesalonika 4:3 en 7 '*Karena inilah kehendak Allah: pengudusanmu, yaitu*

onthoudt van ontucht... God heeft ons niet geroepen tot zedeloosheid, maar tot een heilig leven.'

Met Izebel zal het slecht aflopen. Maar let eens goed op hoe vaak de Here Jezus waarschuwt, hoeveel kansen Hij haar geeft! De Here Jezus waarschuwt keer op keer, maar als je niet luistert, dan moet Hij ingrijpen, juist om de rest van de gemeente te beschermen. Wij moeten scherp blijven, ook op wat er allemaal geleerd en beweerd wordt. Laat je niet van de wijs brengen en meeslepen door verbazingwekkende spirituele leringen, maar blijf dicht bij het Evangelie!

Aan degenen die niet zijn misleid in Tyatira, zegt Jezus: "*Houd vast aan wat u hebt totdat Ik kom*" (vs. 25). Dit is een krachtige oproep aan de kerk van alle plaatsen en tijden, ook aan ons allemaal: om trouw en standvastig te blijven, zelfs wanneer we worden geconfronteerd met morele, ethische, of spirituele dilemma's. Ons geloof en onze toewijding aan Jezus moeten onveranderd blijven, ongeacht de omstandigheden.

De boodschap voor de gemeente in Tyatira is duidelijk. De Here Jezus zegt: 'Heb je Mij echt lief? Dan sta Ik op de eerste plaats, of dat nou je baan kost of niet, of je nou in het gilde wel wordt getolereerd of niet.' Maar Jezus verbiedt het niet per se om lid te zijn van zo'n gilde. Merkt u dat? Hij geeft vrijheid om je eigen weg te vinden. Misschien is het wél mogelijk om lid te zijn zonder mee te doen aan de afgoderij en de ontucht. En zo komen we ook bij al die dilemma's waar wij mee te maken hebben. Net als in Tyatira komen wij als christenen ongetwijfeld ook in moeilijke situaties terecht. Wat doen we? Hoe gaan wij ermee om? Weet dat de Heer Jezus met ons is en ons helpt een weg door de dilemma's te vinden.

supaya kamu menjauhi percabulan... Allah memanggil kita bukan untuk melakukan apa yang cemar, melainkan apa yang kudus.'

Izebel berakhir tragis. Namun perhatikan berapa sering Tuhan Yesus memperingatinya dan memberinya kesempatan. Tuhan Yesus berulang-ulang memberikan peringatan, namun kalau suaraNya tidak didengarkan, maka Ia akan bertindak untuk melindungi jemaatNya. Kita harus tetap waspada, terhadap apa yang diajarkan dan diklaim oleh siapapun. Jangan tertipu dan terbawa oleh arus ajaran-ajaran spiritual yang mencengangkan, tetapi tetaplah dekat pada Injil!

Bagi mereka di Tiatira yang tidak terbawa arus, Tuhan Yesus berkata: "*Tetapi apa yang ada padamu, peganglah itu sampai Aku datang*" (ayat 25). Ini adalah seruan yang kuat kepada gereja di segala tempat dan zaman, juga kepada kita semua: untuk tetap setia dan teguh, juga ketika kita dihadapkan pada dilema moral, etis atau spiritual. Iman dan komitmen kita kepada Yesus tidak boleh berubah dalam situasi apapun.

Pesan bagi jemaat di Tiatira jelas. Tuhan Yesus berkata: 'Apa kalian sungguh mengasihiku? Jika demikian Akulah yang terutama dalam hidupmu. Meskipun akibatnya engkau hilang pekerjaan atau ditolak serikat pekerja.' Namun Yesus tidak serta merta melarang mereka menjadi anggota serikat pekerja. Ia memberi kebebasan untuk menemukan jalan sendiri. Mungkin saja jemaat Tiatira bisa menjadi anggota serikat pekerja tanpa ikut dalam penyembahan berhala dan percabulan. Dan itulah juga bagaimana kita menghadapi dilema dalam hidup ini. Apa yang kita lakukan? Bagaimana kita menghadapinya? Ketahuilah bahwa Tuhan Yesus menyertai kita dan menolong kita menemukan jalan keluar dari dilema ini.

Wat betreft het omgaan met dilemma's, deel ik graag enkele tips met u:

1. Onderzoek de oorzaak.

Probeer meer te weten te komen over het dilemma. Hoe is deze situatie ontstaan en waarom? Door dieper te graven, kun je vaak de onderliggende oorzaken begrijpen en mogelijke oplossingen ontdekken die je eerder over het hoofd zag.

2. Bid om Gods leiding en wijsheid bij het nemen van je beslissing.

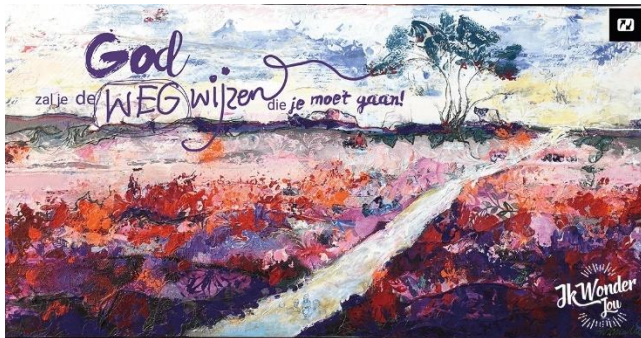
Wees gevoelig voor de stem van de Heilige Geest en vertrouw op Zijn leiding om je door het dilemma heen te helpen en je te laten zien welke weg je moet volgen.

3. Overleg met anderen.

Praat met mensen die kennis of ervaring hebben met de kwestie. Praat in het bijzonder ook met mensen die al lang hebben gewandeld met de Heer. Zij kunnen een frisse blik hebben en nieuwe perspectieven bieden die je zelf niet had overwogen.

4. Zoek naar alternatieven.

Denk buiten de gebaande paden en zoek naar andere mogelijkheden. Als je bijvoorbeeld geconfronteerd wordt met een oneerlijke werkwijze binnen je werk, kun je ervoor kiezen om niet alleen je eigen integriteit te bewaken door niet deel te nemen, maar ook een voorstel doen om een ethisch handboek te implementeren.

De christenen in Tyatira zijn een kleine minderheid die vaak het gevoel heeft dat de meerderheid over hen heen walst. Maar de Here Jezus zegt tegen hen: 'Blijf trouw en standvastig te midden van allerlei dilemma's. Er komt een tijd, dat het met de macht van de satan voorgoed gedaan is. Ik geef jullie een ijzeren herdersstaf. Met die staf zullen jullie de boze machten verslaan. En met die staf zullen jullie ook tot zegen zijn voor alle volken. Jullie zullen de mensen hoeden naar Mij, de Goede Herder.'

Ada beberapa tips menghadapi dilema yang saya mau bagikan:

1. Selidiki penyebabnya.

Cobalah mencari tahu lebih banyak tentang dilema tersebut. Bagaimana situasi ini muncul dan mengapa? Dengan menggali lebih dalam, anda sering kali dapat memahami penyebabnya dan menemukan kemungkinan solusi yang sebelumnya anda tidak lihat.

2. Berdoalah minta pimpinan dan hikmat Allah dalam mengambil keputusan.

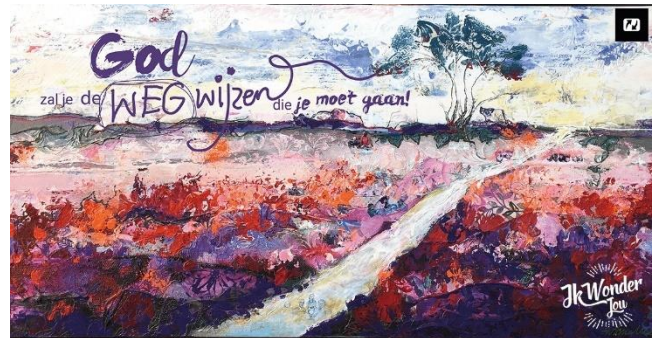
Pekalah terhadap suara Roh Kudus dan andalkan pimpinanNya yang menolong anda melewati dilema dan menunjukkan jalan yang harus anda pilih.

3. Konsultasikan dengan orang lain.

Bicaralah dengan orang yang memiliki pengetahuan atau pengalaman tentang hal ini. Bicaralah juga khususnya dengan orang yang sudah lama berjalan bersama Tuhan. Mereka dapat melihat dengan jernih dan menawarkan perspektif baru yang belum pernah anda pertimbangkan.

4. Carilah alternatif.

Berpikirlah di luar kebiasaan dan cari opsi lain. Misalnya jika anda berhadapan dengan praktik tidak adil di tempat kerja, anda tidak hanya dapat menjaga integritas dengan tidak ikut serta, namun anda juga dapat mengusulkan perlunya pedoman etis di tempat kerja anda.

Umat Kristen di Tiatira adalah kelompok minoritas yang sering merasakan tekanan dari kelompok mayoritas. Namun Tuhan Yesus berkata kepada mereka: 'Tetaplah setia dan teguh di tengah segala dilema. Akan tiba saatnya di mana kekuasaan iblis berakhir selamanya. Aku memberikan kalian tongkat besi. Dengan tongkat itu kalian akan mengalahkan si jahat. Dan dengan tongkat itu kalian juga akan menjadi berkat bagi bangsa-bangsa. Kalian akan membimbing orang-orang untuk mengikuti Aku, Gembala yang baik.'

REMAIN
 FAITHFUL
 TO THE LORD
 WITH STEADFAST PURPOSE
 ACTS 11:23

‘En Ik zal hem de morgenster geven’, zegt Jezus verder in vers 28. De morgenster verschijnt aan het begin van de dag en luidt een nieuw tijdperk in waarin de duisternis is weggenomen. De morgenster staat ook symbool voor overwinning en heerschappij. Aan het einde van het boek Openbaring (Op. 22:16, vgl. ook Numeri 24:14-20, II Petrus 1:19), lezen we wie die morgenster is: het is de Here Jezus Zelf. Wie overwint, mag straks delen in de gemeenschap met Christus en Zijn heerlijkheid.

Geliefde gemeente, bevindt u zich op dit moment te midden van dilemma's? Houdt vast aan de Here Jezus. Zijn belofte van overwinning en heerschappij biedt een perspectief dat verder reikt dan onze huidige worstelingen. Blijf trouw en standvastig te midden van allerlei dilemma's. Als gemeente van Christus, laten we net als de gelovigen in Tyatira onze ogen gericht houden op Jezus, de Morgenster, en vasthouden aan Zijn waarheid te midden van de complexiteit van het leven in deze tijd. Want Hij leidt ons door alle dilemma's heen naar een toekomst vol vreugde en overwinning. Amen.

REMAIN
 FAITHFUL
 TO THE LORD
 WITH STEADFAST PURPOSE
 ACTS 11:23

‘Dan kepadanya akan Kukaruniakan bintang timur’, kata Yesus selanjutnya di ayat 28. Bintang timur muncul di permulaan hari, membuka era baru di mana kegelapan disingkirkan. Bintang timur juga melambangkan kemenangan dan pemerintahan. Di akhir kitab Wahyu (Wahyu 22:16. Bnd. juga: Bilangan 24:14-20, II Petrus 1:19) kita membaca bahwa Bintang timur itu adalah Yesus sendiri. Mereka yang menang akan mengambil bagian dalam persekutuan dengan Kristus dan kemuliaanNya.

Jemaat yang terkasih. Apakah saat ini anda sedang mengalami dilema? Berpeganglah pada Tuhan Yesus! JanjiNya akan kemenangan dan pemerintahan memberikan perspektif yang melampaui pergumulan kita saat ini. Tetaplah setia dan teguh di tengah segala macam dilema. Sebagai gereja Kristus, marilah kita, seperti jemaat di Tiatira tetap mengarahkan pandangan kita pada Yesus, Sang Bintang Timur. Tetap berpegang teguh pada kebenaranNya di tengah rumitnya kehidupan di zaman ini. Ia memimpin kita melewati segala macam dilema menuju masa depan yang penuh sukacita dan kemenangan. Amin.